UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XXXVII. De discordia, quæ opponitur effectui charitatis, qui est pax.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72772

Visual Library

excellentia proximi abſolutè, ſed reſpectu ſui: odiens autem odit illam abſolutè.

¶ Ad ſecundam uerò dicitur, quòd aliud eſt appetere propriam excellentiam, & aliud eſt refutare alienam in actibus, & habitibus animę: licet in naturalibus, quę imperfectũ bonum aſſequuntur, per unum fiat utrumque.

Lib.31. c.32. in prin.

Anima enim alio actu amat bonum, & alio odit malum contrariũ, quãuis ignis calefaciendo indicat calorem, & expellat frigus contrarium.

Lib.4.ca.34. in prin.

Vnde in propoſito uerum eſt, quòd ex inordinato appetitu propriè excellentię, ſatis propinque oritur triſtitia de aliena excellentia reſpectu ſui, non tamen ſunt idẽ, ut patet ex ſeparatione. Stat nanque quòd inordinate q́s appetat propriã excellentiam, & non inuideat alienę, ut de dęmonibus patet, qui ſine mutua adinuicẽ inuidia appetierunt inordinate proprias excellentias, & tamen aliqui alijs apprehendebantur futuri excellentiores. Vnde inuidia habet pro ratione formali excellentiam alterius reſpectu ſui, & non imperatur ab ipſa. Et hoc deſignatur, cùm dicitur, quòd eſt triſtitia de alieno bono ut diminutiuum ꝓprię excellentię.

Lib.31.c.31. a med.

In ar. præc. huius q.

Lib.31.c.31.

Q. præced. ar. 4.

¶ Ad ultimum dicitur, quòd licet gloria inanis prius oriatur, ut Gregorius dicit, ex ſuperbia, quàm inuidia: quia directius, ut proprius effectus, ſicut gloria ab excellentia emanat, & ut in pluribus inuidia circa excellentiam huius boni quod gloria eſt, uerſari uideatur, & ex appetitu glorię imperari uideatur: inuidia tamen per ſe circa excellentiam alienam reſpectu ſui uerſatur: & propterea non eſt diuerſę, aut incertę ſpeciei. Nec author de hoc dubitauit cuius doctrinam diffuſam habes in queſtione de Malo, & ĩ queſtione

Lib.31.c.31.

amatores honoris, & gloriæ magis inuident. ergo inuidia non eſt vitium capitale.

¶ 2 Præt. Vitia capitalia videntur eſſe leuiora, quàm alia, quæ ex eis oriuntur. dicit enim Grego. 31. † Moral. Prima vitia deceptæ menti quaſi ſub quadam ratione ſe ingerunt: ſed quæ ſequuntur, dum mentem ad omnem inſaniam ꝑtrahũt, quaſi beſtiali clamore mẽtem confundunt: ſed inuidia videtur eſſe grauiſſimum peccatum. dicit enim Gregor. 5. ∗ Moral. Quamuis per omne vitium, quod perpetratur, humano cordi antiqui hoſtis virus infundatur, in hac tamen nequitia tota ſua viſcera ſerpens concutit, & imprimendæ malitiæ peſtem vomit. ergo inuidia non eſt vitium capitale.

¶ 3 Præt. Videtur quòd inconuenienter eius filiæ aſſignentur a Gregor. * 31. Moral. vbi dicit, quòd de inuidia oritur odium, ſuſurratio, detractio, exultatio in aduerſis proximi, & afflictio in proſperis: exultatio enim in aduerſis proximi, & afflictio in proſperis, idem videtur eſſe quod inuidia, vt ex præmiſſis * patet. non ergo iſta debent poni vt filiæ inuidiæ.

Sed contra eſt authoritas Gregor. 31. † Moral. qui ponit inuidiam vitium capitale, & ei prædictas filias aſſignat.

Respondeo. Dicendum, quòd ſicut accidia eſt triſtitia de bono ſpirituali diuino: ita inuidia eſt triſtitia de bono proximi. Dictum * eſt autem ſupra, accidiam eſſe vitium capitale ea ratione, quia ex accidia homo impellitur ad aliqua facienda, vel vt fugiat triſtitiam, vel vt triſtitiæ ſatisfaciat. Vnde eadem ratione inuidia ponitur vitium capitale.

Ad primvm ergo dicendum, quòd ſicut Gregor. ∗ dicit in 31. Moralium, Capitalia uitia tanta ſibi coniunctione coniunguntur, ut non niſi unum de altero proferatur. Prima namque ſuperbiæ ſoboles inanis eſt gloria, quæ dum oppreſſam mẽtem corrũpit, mox inuidiam gignit, quia dum uani nominis potentiam appetit, ne quis hanc alius adipiſci ualeat, tabeſcit. Non eſt ergo contra rationem uitij capitalis, quòd ipſum ex alio oriatur, ſed quòd non habeat aliquam principalem rationem producẽdi ex ſe multa genera peccatorum. Fortè tamen propter hoc, quòd inuidia manifeſtè ex inani gloria naſcitur, non

F ponitur vitium capitale, neque ab Iſid. * in lib. de Summo bono, neque a Caſſiano in libro de Inſtitutis cœnobiorum.

Ad secvndvm dicendum, ꝙ ex verbis illis non habetur, quòd inuidia ſit maximum peccatorũ, ſed ꝙ quãdo diabolus inuidiam ſuggerit, ad hoc hominem inducit, quod ipſe principaliter in corde habet: quia ſicut ibi inducitur conſequenter, inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Eſt tamen quædam inuidia, G quæ inter grauiſſima peccata cõputatur, ſcilicet inuidentia fraternæ gratiæ, ſecũdum quod aliquis dolet de ipſo augmento gratiæ Dei, non ſolum de bono proximi. Vnde ponitur peccatum in Spiritumſanctum, quia per hanc inuidentiam homo quodammodo inuidet Spirituiſancto, qui in ſuis operibus glorificatur.

Ad tertivm dicendum, quòd numerus filiarum inudiæ ſic poteſt ſumi: quia in conatu inuidiæ eſt aliquid tanquàm principium, & aliquid tanquam medium, & H aliquid tanquàm terminus. Principium quidẽ eſt, ut aliquis diminuat gloriam alterius vel in occulto, & ſic eſt ſuſurratio: vel manifeſte, & ſic eſt detractio. Medium autem eſt, quia aliquis intẽdens diminuere gloriam alterius aut poteſt, & ſic eſt exultatio in aduerſis: aut non poteſt, & ſic eſt afflictio in proſperis. Terminus autem eſt in ipſo odio, quia ſicut bonum delectat, & cauſat amorem, ita triſtitia cauſat odium, ut ſupra dictum eſt. ∗ Afflictio aũt I in proſperis proximi uno modo eſt ipſa inuidia, inquantum. ſ. aliquis triſtatur de proſperis alicuius, ſcd̃m ꝙ habent gloriã quandam. Alio verò modo eſt filia inuidiæ, ſm̃ quod proſpera proximi eueniunt cõtra conatũ inuidẽtis, qui nitiť impedire. Exultatio autem in aduerſis non eſt directe idem quod inuidia, ſed ex ea ſequitur. Nam ex triſtitia de bono proximi, quę eſt inuidia, ſequitur exultatio de malo eiuſdem.

K

Qvaestio xxxvii.

De peccatis, quæ opponuntur paci, in duos articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de peccatis, quæ opponuntur paci. Et primò, de diſcordia, quæ eſt in corde. Secundò, de contentione, quæ eſt in ore. Tertiò, de his quę pertinent ad opus ſcilicet de ſchiſmate, rixa, & bello.

occurrit ex alio capite: & hoc, ſ. ꝙ Paulus excitauit partes, ſcilicet, Phariſæos, & Sadducæos ad ſuas proprias opiniones ac voluntates, vt ex eis ſolueretur concordia eorundem cōtra Paulum. Conſtat enim, quòd non ſunt facienda mala, vt veniant bona.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ aliud fuit in hoc actu Pauli intentum, & aliud præcognitum tātum, & permiſſum. Aeſtimauit ſiquidem Paulus vtroſque pro prias opiniōes ſectaturos, ac per hoc concordiam contra eum tollendam. Intendit autem ſolum excitare Phariſæos in defenſionem reſurrectionis, ac per hoc ipſius Pauli: Sadducæorum autem pertinaciam exercendam permittere. Non.n. ex intentione Pauli, Sadducęi in actum ſuæ hæreſis prodierunt, ſed ex eorum propria voluntate, qua parati erant propoſita quæſtione de reſurrectione, illā impugnāre. Conſtat autem, quòd licitum eſt permittere, & vti malis, ut eueniāt bona, quamuis nō liceat facere, aut inducere ad mala, vt ueniant bona.

Circa primū querūtur duo. A

¶ Primo, Vtrum diſcordia ſit peccatum.

¶ Secundo, vtrum ſit filia inanis gloriæ.

Articvlvs primvs.

Vtrum diſcordia ſit peccatum.

Ad primvm ſic proceditur. Videtur quòd diſcordia nō ſit peccatū. Diſcordare enim ab aliquo, eſt recedere ab alterius voluntate: ſed hoc nō videtur eſſe peccatum, quia voluntas proximi non eſt regula volūtatis noſtræ, ſed ſola voluntas diuina. ergo diſcordia non eſt peccatum. B

¶ 2 Præt. Quicumq; inducit aliquem ad peccandum, & ipſe peccat: ſed inducere inter aliquos diſcordiam non videtur eſſe peccatum. dicitur.n. Act. 23. quòd ſciēs Paulus, quia vna pars eſſet Sadducæorū, & altera Phariſæorum, exclamauit in concilio. Viri fratres, ego Phariſæus ſum filius Phariſæorum, de ſpe, & de reſurrectione mortuorum ego iudicor, & cùm hoc dixiſſet, facta eſt diſſenſio inter Phariſæos, & Sadducæos. ergo diſcordia non eſt peccatum. C

¶ 3 Præt. Peccatū, præcipue mortale, in ſanctis uiris nō inuenitur: ſed in ſanctis viris inuenitur diſcordia. dicitur enim Act. 15. Facta eſt diſſenſio inter Paulum, & Barnabam, ita vt diſcederent abinuicem. ergo diſcordia non eſt peccatum, & maxime mortale.

Sed contra eſt, ꝙ ad Galatas 5. diſſenſiones, ideſt, diſcordiæ ponuntur inter opera carnis, de quibus ſubditur. Qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur. Nihil autem excludit a regno Dei, niſi peccatum mortale. ergo diſcordia eſt peccatum mortale. D

Respon. Dicēdum, ꝙ diſcordia concordiæ opponitur. Concordia autem, ut ſupra dictum* eſt, ex charitate cauſatur, inquātum.ſ. charitas multorum corda cōiungit in aliquid vnū, quod eſt principaliter quidem bonum diuinum: ſecundario autem bonum proximi. Diſcordia igitur eadē ratione eſt peccatum, inquantum huiuſmodi concordiæ contrariatur: ſed ſciendum, quòd hæc concordia per diſcordiam tollitur dupliciter. Vno quidem modo per ſe: alio vero modo per accidens. Per ſe quidem in humanis actibus, & motibus dicitur eſſe id, quod eſt ſecundum intentionem: vnde per ſe diſcordat aliquis a proximo, quando ſcienter, & ex intentione diſſentit a bono diuino, & à proximi bono, in quo debet conſentire. Et hoc eſt peccatum mortale ex ſuo genere propter contrarietatem ad charitatem, licet primi motus huius diſcordiæ propter imperfectionem actus, ſint peccata venialia. Per accidēs autem in humanis actibus cōſideratur ex hoc, quòd aliquid eſt præter intentionem. Vnde cùm intentio aliquorum eſt ad aliquod bonum, quod pertinet ad E honorem Dei, uel vtilitatem proximi, ſed vnus æſtimat hoc eſſe bonum, alius autem habet contrariā opinionem, diſcordia tunc eſt per accidens contra bonum diuinum, uel proximi. Et talis diſcordia nō eſt peccatum, nec repugnat charitati: niſi huiuſmodi diſcordia ſit vel cum errore circa ea, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, uel pertinacia indebite adhibeatur: Cùm etiam ſupra dictum* eſt, ꝙ cōcordia, quæ eſt charitatis effectus, eſt vnio voluntatum, nō vnio opinionum. q.29.ar.3. Ex quo patet, quod diſcordia quandoque eſt ex peccato vnius tātum, puta, cùm vnus vult bonum, cui alius ſcienter reſiſtit. Quandoque autem eſt cum peccato vtriuſque, puta, cùm vterque diſſentit a bono alterius, & vterque diligit bonum proprium.

Ad primvm ergo dicendū, ꝙ voluntas vnius hominis ſecundum ſe conſiderata, non eſt regula uoluntatis alterius, ſed inquantum voluntas proximi inhæret uoluntati Dei, quę fit per conſequens regula regulata ſecundum propriam regulam. Et ideo diſcordare a tali voluntate eſt peccatum, quia per hoc diſcordatur a regula diuina.

Ad secvndvm dicendum, ꝙ ſicut uoluntas hominis adherens Deo, eſt quædam regula recta, a qua peccatum eſt diſcordare: ita etiam volūtas hominis Deo contraria, eſt quędam perverſa regula, a qua bonum eſt diſcordare. Facere ergo diſcordiam, per quā tollitur bona concordia, quam charitas facit, eſt graue peccatum. Vnde dicitur Prou. 6. Sex ſunt, quæ odit Dominus, & ſeptimum deteſtatur anima eius: & hoc ſeptimum ponit eum, qui ſeminat inter fratres diſcordias. Sed cauſare diſcordiam, per quā tollitur mala concordia, ſcilicet, in mala voluntate, eſt laudabile: & hoc modo laudabile fuit quòd Paulus poſuit diſſenſionem inter eos, qui erant concordes in malo. Nam & Dominus de ſe dicit, Matth. 10. Non veni pacem mittere, ſed gladium.

Ad tertivm dicendum, ꝙ diſcordia, quæ fuit inter Paulum, & Barnabam, fuit per accidens, & non per ſe: uterque.n. intendebat bonum, ſed vni videbatur hoc eſſe bonū, alij aliud, quod ad defectum humanum pertinebat. Non.n. erat talis controuerſia in his, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis: quamuis hoc ipſum fuerit ex diuina prouidentia ordinatū, pp vtilitatē inde conſequentem.

Articvlvs II.

Vtrum diſcordia ſit filia inanis gloriæ.

Ad secvndvm ſic proceditur. Vr ꝙ diſcordia nō ſit filia inanis gloriæ. Ira.n. eſt aliud vitium ab inani gloria: ſed diſcordia videtur eſſe filia iræ, ſecundū illud Prouerb. 15. Vir iracundus prouocat rixas. ergo non eſt filia inanis gloriæ.

¶ 2 Præt. Augu. * dicit ſuper Io. exponēs illud, quod habetur Io. 7. Nondum erat ſpiritus datus, Liuor ſeparat, charitas iungit: ſed diſcordia nihil eſt aliud, quàm quędam ſeparatio voluntatum. ergo

¶ Super quæſtionis trigeſimeſeptimæ articulum ſecundum.

In ar. 2. dubium occurrit, An diſcordiæ ortus ex inani gloria, uel inuidia ſit effectiue, vel finaliter. In cor. art.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ cum ortus vitij ex vitio, qui metaphorice appellatur filiatio, ſit ortus appetitus ex appetitu: appetitus autem vnus oriatur ex alio, inquantum ex appetitu vnius appetibilis oritur appetitus alterius appetibilis, vt patet in bonis, dum ex amore filij amamus pędagogum: & in malis, dū ex odio uxoris, odio habentur conſanguinei, in huiuſmodi vero ortu dependentia ſecūdum ordinem cauſæ finalis appareat: quoniam appetibile vt ſic, cauſam finalē importat, & reſpectu appetitus, & alterius appetibilis, cōſequēs eſt vt ſecundum rationem cauſæ finalis intelligamus aſsignari filias vitiorum, & Infr. q. 132. ar. 5. Et mal. q. 9. ar. 3. Tracta. 32 inter med. & finē. to. 9.

virtutum. Et in propoſito quidem apparet, quòd diſcordia ſecundum terminum ad quem habet pro fine ſuperbiam, vel vanã gloriam: quoniam ideo aliquis ſcienter eligit propriam voluntatem præferre iniuſte alterius voluntati, vt excellat uel in re, & hoc eſt ſuperbia: vel in apparentia, & hoc eſt vana gloria. Et ex hoc quòd aliquis excellentiam apetit in re, vel in apparentia, oritur diſcordia. Innaſcitur namque vt appetat in ſua voluntate perſiſtere, vt ſic excellat. Secundum autem terminum a quo, eodem ordine ab inuidia naſcitur. Nam ex hoc, quòd dolemus de bono proximi, vt excedente noſtrum, appetimus receſſum a bona uoluntate eiuſdem, & receſſum a voluntate proximi eligimus ad conſumandam deteſtationem boni illius, ut diminutiuum appare noſtri, vt ſæpe hæc apparent inter diſcordias principum vicinorum: recolenda tamen ſunt hic, & in ſimilibus duo. Alterum eſt, quòd appetibile in anima habet etiam cauſalitatem effectiuam, vt Auer. dicit in 12. Metaph. comment. 96. Alterum uerò, quòd ſermo moralis intelligitur ſecundum id, quod vt in pluribus inuenitur. Vnde nihil obſtat, ſi quandoque aliunde uitium poſſit oriri, nec etiam, ſi quandoque cauſalitas effectiua inferatur: ſed propoſito moralis doctrinæ finis præcipue accommodandus uidetur.

Sup illud: Si Sathan Sathanam eiicit, to.9.

Lib.31. Moral. cap. 31.

In cor. art.

¶ Super Quæſtionis trigeſimæoctauæ Articulum primum.

IN 1.ar.q.aduerte, ꝙ intentio tripliciter poteſt ferri ad ueritatem impugnandam, ſicut & alios fines, ſcilicet materialiter, formaliter, & uirtualiter. Materialiter quidem tantum, cùm aliquis impugnat quidem ueritatem, ſed non ut eam

Propoſi. 17. inter opera Ariſt. to.3.

diſcordia procedit ex liuore, ideſt, inuidia magis, quàm ex inani gloria.

¶ 3 Pręt. Illud, ex quo multa mala oriuntur, videtur eſſe vitium capitale: ſed diſcordia eſt huiuſmodi, quia ſuper illud Matth. 12. Omne regnum contra ſe diuiſum deſolabitur. * dicit Hier. Quo modo concordia paruæ res creſcunt, ſic diſcordia maximæ dilabuntur. ergo ipſa diſcordia debet poni vitium capitale magis, quàm filia inanis gloriæ.

Sed contra eſt authoritas * Grego. 31. Moral.

Respon. Dicendum, quòd diſcordia importat quandam diſgregationem voluntatum, in quantum ſcilicet voluntas vnius ſtat in vno, & voluntas alicuius alterius ſtat in altero. Quòd autem voluntas alicuius in proprio ſiſtat, prouenit ex hoc, quòd aliquis ea, quæ ſunt ſua, præfert his, quæ ſunt aliorum. Quod cum inordinate fit, pertinet ad ſuperbiam, & inanem gloriam. Et ideo diſcordia, per quã vnuſquiſque ſequitur quod ſuum eſt, & recedit ab eo, quod eſt alterius, ponitur filia inanis gloriæ.

Ad primum ergo dicendum, quòd rixa non eſt idem, quod diſcordia. Nam rixa conſiſtit in exteriori opere: vnde conuenienter cauſatur ab ira, quæ mouet animum ad nocendum proximo. Sed diſcordia conſiſtit in diſiuntione motuum volũtatis, quam facit ſuperbia, uel inanis gloria, ratione iam * dicta.

Ad secundum dicendum, quòd in diſcordia conſideratur quidem, vt terminus a quo, receſſus a voluntate alterius: & quantum ad hoc cauſatur ex inuidia: ut terminus autem ad quẽ, acceſſus ad id quod eſt ſibi proprium: & quantum ad hoc cauſatur ex inani gloria. Et quia in quolibet motu, terminus ad quẽ eſt potior termino a quo, finis enim eſt potior principio, potius ponitur diſcordia filia inanis glorię, quàm inuidiæ, licet ex utraque oriri poſſit ſecundum diuerſas rationes, ut dictum eſt.

Ad tertium dicendum, quòd ideo concordia paruæ res creſcunt, & per diſcordiam maximæ dilabuntur: quia virtus quantò eſt magis vnita, tantò eſt fortior, & per ſeparationem diminuitur, ut dicitur in libro * de Cauſis. Vnde patet, quòd per hoc pertinet ad proprium effectum diſcordiæ, quæ eſt diuiſio uoluntatum, non autem pertinet ad originem diuerſorũ vitiorum a diſcordia, per quod habeat rationem vitij capitalis.

Qvaestio XXXVIII.

De contentione, in duos articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de contentione.

Et Circa hoc quęruntur duo.

¶ Primò, Vtrum contentio ſit peccatum mortale.

¶ Secundò, Vtrum ſit filia inanis glorię.

Articvlvs primvs.

Vtrum contentio ſit peccatum mortale.

Ad primvm ſic proceditur. Videtur, quòd contentio non ſit peccatum mortale. Peccatum enim mortale in viris ſpiritualibus non inuenitur, in quibus tamen inuenitur contentio, ſecundum illud Lucæ 22. Facta eſt contentio inter diſcipulos Ieſu, quis eorum eſſet maior. ergo contentio non eſt peccatum mortale.

¶ 2 Præt. Nulli bene diſpoſito debet placere peccatum mortale in proximo: ſed dicit Apoſtolus ad Philippenſ. 1. Quidam ex contentione Chriſtum annuntiant. & poſtea ſubdit: Et in hoc gaudeo, ſed & gaudebo. ergo contẽtio non eſt peccatum mortale.

¶ 3 Præt. Contingit, quòd aliqui vel in iudicio, uel in diſputatione contendunt, non aliquo animo malignandi, ſed potius intendentes ad bonum, ſicut illi, qui contra hæreticos diſputando contendunt. vnde ſuper illud primi Reg. 4. Accidit quadam die &c. dicit gloſ. Catholici contra hæreticos contentiones non commouent, niſi prius ad certamen conuocentur. ergo contentio non eſt peccatum mortale.

¶ 4 Præt. Iob videtur cum Deo cõtendiſſe, ſecundum illud Iob. 39. Nunquid qui contendit cum Deo, tam facile conquieſcit? Et tamen Iob non peccauit mortaliter: quia Dominus de eo dicit. Non eſtis locuti recte coram me, ſicut ſeruus meus Iob, vt habetur Iob vltim. ergo contentio non ſemper eſt peccatum mortale.

Sed contra eſt, quòd con-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN